Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriö
Teollisuusneuvos Juhani Tirkkonen, energiaosasto

Lausunto

KIRJALLINEN LAUSUNTO YMPÄRISTÖVALIOKUNNALLE 1.10.2024

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025. Ympäristö- ja luonnonsuojeluteema

Hallitus on antanut eduskunnalle käsiteltäväksi valtion talousarvioehdotuksen vuodelle 2025. Ympäristöministeriön pääluokassa 35.10 käsiteltävien ympäristö- ja luonnonsuojeluasioiden osalta pääluokan perustelutekstissä todetaan, että ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosien 2030—2050 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia kaikilla sektoreilla. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin ilmastosopimuksen 1,5 asteen tavoitteen mukaiseen toimeenpanoon ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan aktiivisesti EU:n 2030 ilmasto- ja energialainsäädännön toimeenpanoon, tuetaan komission suositusta asettaa EU:lle päästöt ja poistumat kattava 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 ja edistetään EU:n 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta. Korostetaan, että toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä, jäsenmaiden päästövähennysvelvoitteiden välisten erojen tulisi kaventua merkittävästi tai poistua vuoteen 2040 mennessä ja ydinenergian tulisi säilyä osana energiapalettia sekä tulisi luoda kannustimia teknisten nielujen käyttöönotolle. Lisäksi toimeenpanossa huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet sekä maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä.

Lisäksi nostetaan esille, että päivitetyllä ilmastolailla on vahvempi ohjausvaikutus. Ilmastolain edellyttämää uutta keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa (KAISU) valmistellaan ja nykyisen KAISU:n toimeenpanoa edistetään; KAISU:n kustannustehokkailla ja vaikuttavilla toimenpiteillä tavoitellaan osaltaan hiilineutraalia Suomea vuonna 2035. Vihreän siirtymän todetaan olevan kasvun perusta. Jatketaan toimia kiertotalouteen siirtymiseksi mm. Kiertotalousohjelman, muovitiekartan ja valtakunnallisen jätesuunnitelman toimia sekä kansallista green deal -sitoumusta toteuttamalla, lainsäädäntöä ja vapaaehtoisia sopimuksia kehittämällä, hyödyntämällä ja kehittämällä sähköisiä alustoja ja tietojärjestelmiä sekä toteuttamalla kokeiluja.

Työ- ja elinkeinoministeriön esille nostamia asioita

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että sillä on keskeinen rooli sekä nykyisten ilmastotavoitteiden toteuttamisessa, että kasvun luomiseksi puhtaan siirtymän kautta.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimialalla siirtymistä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa vauhditetaan investoimalla uusiutuviin energialähteisiin, edistämällä resurssitehokkuutta (energia- ja resurssite-

hokkuus) sekä lisäämällä uusiutuvan energian osuutta energian käytössä. Vähähiilisyyttä ja fossiilivapaan energiajärjestelmän luomista tukevat politiikkatoimet mahdollistavat talouden kestävän kehityksen. Tavoitteiden saavuttamisessa tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja innovoinnin tuloksilla on keskeinen merkitys.

Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa 35.20 (uudistuminen ja vähähiilisyys) on esitetty mm. seuraavia valtuuksia ja määrärahoja, jotka vaikuttavat suoraan ympäristöministeriön pääluokan 35.10 tavoitteiden toteuttamiseen:

- Energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistäminen *(siirtomääräraha 3 v)* 3 400 000 euroa. Määrärahalla mm. toimeenpannaan energiatehokkuusdirektiivin edellyttämät toimet kattava energianeuvonta ja toimeenpannaan laaja-alaiset vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset, jotka ovat Suomen energiatehokkuustoiminnan ydin. Toiminnalla kootaan, jalostetaan ja jaetaan tietoa sekä kehitetään menetelmiä ja vauhditetaan uuden teknologian käyttöönottoa yhteistyössä kuntien, yritysten ja toimialajärjestöjen kanssa, hyödyntäen myös kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Laajoille kuluttajaryhmille suunnatussa energian tehokkaaseen käyttöön ja uusiutuviin energialähteisiin liittyvässä neuvonta- ja tiedotustoiminnassa tehdään tiivistä yhteistyötä asiantuntijaorganisaatioiden kanssa sekä tuetaan alueellisia toimijoita.
- Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen *(arviomääräraha)* 520 110 000 euroa. Yhtenä tämän määrärahan menokohteena (27 milj. €) on materiaalien ja teollisuuden sivuvirtojen uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistäminen.
- Energiatuki *(arviomääräraha).* Momentille myönnetään 364 061 000 euroa. Tosin uusia sitoumuksia saa vuonna 2025 tehdä enintään 14 100 000 eurolla. Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Energiatukea tarvitaan erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen ja energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Energiatuki on investointihankkeissa enintään 30 % ja selvityshankkeissa enintään 40 % hyväksyttävistä kustannuksista. Lisäksi tukea voidaan korottaa investointihankkeessa 10 %-yksikköä hankkeen sisältämän uuden teknologian osalta. Selvityshankkeessa vastaava korotus voidaan tehdä, kun tuki myönnetään kunnalle tai pk-yritykselle.
- Puhtaan energian Suomen -kärkihankkeet *(arviomääräraha)* on kokonaan uusi momentti, joka on suunnattu teknisten nielujen edistämiseen. Momentilta saa tehdä uusia sitoumuksia enintään 140 000 000 eurolla. Tekniset nielut sekä biogeenisen hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen on keskeinen keino edettäessä kohti hiilineutraalisuustavoitetta. Teknisten nielujen käyttöönottoa sekä biogeenisen hiilidioksidin talteenottoa ja hyödyntämistä voidaan tukea osoittamalla investointiavustuksia näitä edistäville hankkeille tai teknisten nielujen edellyttämälle infrastruktuurille.
- Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuki *(arviomääräraha).* Momentille myönnetään 150 000 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistuesta säädetyn lain (493/2022) mukaisten tukien maksamiseen. Sähköistämistukea maksetaan vuosien 2021—2025 tietojen perusteella vuosien 2022—2026 talousarvioista. Maksettavan tuen suuruus riippuu mm. päästöoikeuden hinnasta ja tuensaajan sähkönkulutuksesta tai tuotannon määrästä
- Julkisen liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuurin edistäminen *(arviomääräraha).* Momentille myönnetään 2 000 000 euroa. Mikäli vuoden 2024 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2025 enintään 10 000 000 eurolla. Julkisten liikennesähkön ja -kaasun lataus- ja tankkausinfrastruktuuri-investointien tavoitteena on laajentaa olemassa olevaa latausinfrastruktuuria. Kattava lataus- ja tankkausverkosto on edellytys sähkökäyttöisten ja kaasukäyttöisten ajoneuvojen yleistymiselle.

- Uusiutuvan energian tuotantotuki *(arviomääräraha)* Momentille myönnetään 234 097 000 euroa. Tuotantotuella tuetaan syöttötariffijärjestelmään hyväksytyn voimalaitoksen tuulivoimaan, biokaasuun, metsähakkeeseen tai puupolttoaineeseen perustuvaa sähkön tuotantoa. Lähivuosina tuen tarve alkaa vähenemään tuen piirissä olevien laitosten jäädessä tuen ulkopuolella 12 vuoden tukikauden päättyessä.

-